

OKRĘGOWA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA
w KRAKOWIE

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA POLSKIEGO

Arkusze egzaminacyjne I, II, III

MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA

MARZEC 2002

JĘZYK POLSKI

Opis próbnego pisemnego egzaminu maturalnego z języka polskiego w roku szkolnym 2001/2002

Egzamin maturalny z języka polskiego sprawdza umiejętność pisania własnego tekstu i czytania ze zrozumieniem.

Zdający otrzymują:

- na poziomie podstawowym dwa arkusze egzaminacyjne,
- na poziomie rozszerzonym – trzeci.

Na rozwiązanie zadań z arkuszy I i II mają odpowiednio po 110 i 80 minut, a z arkusza III – 110 minut.

Poziom podstawowy

1. **W części sprawdzającej umiejętność pisania własnego tekstu** o kulturze (literaturze, języku) maturzysta otrzymuje arkusz egzaminacyjny, zawierający 2 tematy pracy do wyboru oraz kartę odpowiedzi. Zarówno temat pierwszy: *Dokonaj porównania marzeń Zenona Ziembiewicza, bohatera powieści Zofii Nałkowskiej „Granica”, z jego rzeczywistymi osiągnięciami. Wykorzystaj fragment i znajomość całego utworu jak i drugi: W wypracowaniu na temat: Los artysty w państwie totalitarnym wykorzystaj załączony fragment „mistrza i Małgorzaty” M. Bulhakowa i wnioski z interpretacji całej powieści zakłada pracę z fragmentem powieści i odwołanie do całego tekstu.*
2. **W części sprawdzającej rozumienie czytanego tekstu** maturzysta otrzymuje arkusz egzaminacyjny, zawierający tekst Janusza Tazbira *Strach ma stare oczy* i test składający się z szesnastu pytań, w tym czterech zamkniętych. Pytania dotyczą:
 - a) poziomu znaczeń, tj. odczytania znaczeń metaforycznych (pyt. 1), wyszukiwania informacji (pyt. 2, 5), rozumienia myśli zawartej w akapicie i selekcionowania informacji (pyt. 3, 4), hierarchizowania i wnioskowania (pyt. 6, 7, 8, 12), rozumienia znaczenia słów w kontekście (pyt. 10), odróżniania informacji od opinii (pyt. 15), wnioskowania z całości tekstu (pyt. 13),
 - b) struktury tekstu, tj. rozumienia znaczenia występujących w tekście wyrazów sygnalizujących tok myśli (pyt. 9), odkrywania związków logicznych (pyt. 11),
 - c) poziomu komunikacji, tj. genezy tekstu (pyt. 14), dostrzegania celu tekstu (pyt. 16).

Poziom rozszerzony

W tej części, sprawdzającej umiejętność pisania własnego tekstu o kulturze (literaturze, sztuce, filozofii...) z pozycji twórczego odbiorcy, maturzysta otrzymuje arkusz egzaminacyjny, zawierający 2 tematy pracy do wyboru oraz kartę odpowiedzi.

Temat pierwszy: *Polemika z tradycją romantyczną we współczesnej literaturze polskiej. Zinterpretuj załączone fragmenty „Dziennika 1953 – 1956” W. Gombrowicza i „Jeziora Bodeńskiego” S. Dygata, zwracając uwagę na podobieństwa i różnice w stosunku pisarzy do dziedzictwa romantyzmu* zakłada porównanie fragmentów tekstów, które łączy wspólny motyw. Temat drugi: *Zinterpretuj wiersz W. Szyborskiej „Nienawiść”, odczytując sformułowaną przez poetkę ocenę współczesności jest interpretacją wiersza ukierunkowaną przez sugestię interpretacyjną.*

ZASADY OCENIANIA ZEWNĘTRZNEJ CZĘŚCI EGZAMINU

Arkusz I

Zdający może uzyskać maksymalnie 70 punktów, które przyznajemy według następujących zasad:

Rozwinięcie tematu

1. Ocenianie rozwinięcia tematu rozpoczynamy od uważnej lektury kryteriów.
2. Rozwinięcie tematu oceniamy, śledząc realizację poszczególnych kryteriów. Na lewym marginesie pracy zapisujemy spełnione kryterium, posługując się jego numerem.
3. Aby uzyskać maksymalną liczbę punktów, zdający musi spełnić 15 spośród wymienionych kryteriów (nie musi zrealizować każdego kryterium; nie może uzyskać więcej niż 30 punktów, nawet, gdy zaznaczymy spełnienie więcej niż 15 kryteriów).
4. Za każde spełnione kryterium przyznajemy 2 punkty (obowiązuje skala 0 – 2, nie wolno przyznać cząstkowego 1 punktu).
5. Należy pamiętać, że model nie narzuca porządku wypowiedzi zdającego.
6. Oczekujemy wypowiedzeń o treści synonimicznej, nie identycznej do podanej w modelu. Zdający nie musi cytować, mimo, że w modelu znajdują się cytaty.

Kompozycja i styl

1. Oceniamy na podstawie kryteriów na 5 lub 3 lub 1 punkt. Nie możemy przyznać innej liczby punktów niż wskazane.
2. Błędy stylistyczne popełnione przez zdającego zaznaczamy na prawym marginesie pracy.
3. Błędów nie liczymy!

Język

1. Oceniamy na podstawie kryteriów na 26 lub 20 lub 14 lub 8 lub 2 punkty. Nie możemy przyznać innej liczby punktów niż wskazane.
2. Błędy językowe popełnione przez zdającego zaznaczamy na prawym marginesie pracy.
3. Błędów nie liczymy!

Szczególne walory pracy

1. Punkty za szczególne walory przyznajemy wtedy, gdy w pracy odnajdujemy stwierdzenia i wnioski zgodne z ideą tematu a nie zawarte w modelu oceniania lub gdy zadanie posiada szczególne walory stylistyczne i kompozycyjne (np. eseistyczne).
2. Punkty za szczególne walory przyznajemy wtedy, gdy potrafimy je umotywować.
3. Przyznajemy po 2 punkty za walor (nie wolno przyznawać 1, ani 3 punktów).
4. Gdy nie odnajdujemy w zdaniu szczególnych walorów, zdający nie uzyskuje punktów.

Zarówno za rozwinięcie tematu, jak i za kompozycję, styl i język zdający może otrzymać 0 punktów.

Arkusz II

Kierujemy się wytycznymi zawartymi w kryteriach oceniania poszczególnych zadań. Zdający może otrzymać maksymalnie 30 punktów.

Na ocenę nie wpływają błędy językowe popełnione przez zdającego.

Arkusz III

Zdający może uzyskać maksymalnie 100 punktów, które przyznajemy według następujących zasad:

Rozwinięcie tematu

1. Ocenianie rozwinięcia tematu rozpoczynamy od uważnej lektury kryteriów.
2. Rozwinięcie tematu oceniamy, śledząc realizację poszczególnych kryteriów. Na lewym marginesie pracy zapisujemy spełnione kryterium, posługując się jego numerem.
3. Aby uzyskać maksymalną liczbę punktów, zdający musi spełnić 17 spośród wymienionych kryteriów (nie musi zrealizować każdego kryterium; nie może uzyskać więcej niż 51 punktów, nawet, gdy zaznaczymy spełnienie więcej niż 17 kryteriów).
4. Za każde spełnione kryterium przyznajemy 3 punkty (obowiązuje skala 0-3, nie wolno przyznać punktów częściowych).
5. Należy pamiętać, że model nie narzuca porządku wypowiedzi zdającego.
6. Oczekujemy wypowiedzi o treści synonimicznej, nie identycznej do podanej w modelu. Zdający nie musi cytować, mimo, że w modelu znajdują się cytaty.

Kompozycja i styl

1. Oceniamy na podstawie kryteriów na 10 lub 5 punktów. Nie możemy przyznać innej liczby punktów niż wskazane.
2. Błędy stylistyczne popełnione przez zdającego zaznaczamy na prawym marginesie pracy.
3. Błędów nie liczymy!
4. Należy wziąć pod uwagę, że w pracy na poziomie rozszerzonym nie oceniamy podstawowych umiejętności kompozycyjnych i stylistycznych, za które zdający otrzymał już punkty na poziomie podstawowym.

Język

1. Oceniamy na podstawie kryteriów na 21 lub 10 lub 5 punktów. Nie możemy przyznać innej liczby punktów niż wskazane.
2. Błędy językowe popełnione przez zdającego zaznaczamy na prawym marginesie pracy.
3. Błędów nie liczymy!
5. Należy wziąć pod uwagę, że w pracy na poziomie rozszerzonym nie oceniamy podstawowych umiejętności językowych, za które zdający otrzymał już punkty na poziomie podstawowym.

Szczególne walory pracy

1. Punkty za szczególne walory przyznajemy wtedy, gdy w pracy odnajdujemy stwierdzenia i wnioski zgodne z ideą tematu a nie zawarte w modelu oceniania lub gdy zadanie posiada szczególne walory stylistyczne i kompozycyjne (np. eseistyczne).
2. Przyznajemy po 2 punkty za walor, czyli odpowiednio: 2, 4, 6 lub 8 punktów.
3. Gdy nie odnajdujemy w zdaniu szczególnych walorów, zdający nie uzyskuje punktów.

Zarówno za rozwinięcie tematu, jak i za kompozycję, styl i język zdający może otrzymać 0 punktów.

ARKUSZ I

TEMAT 1

Dokonaj porównania marzeń Zenona Ziembiewicza, bohatera powieści Zofii Nałkowskiej *Granica*, z jego rzeczywistymi osiągnięciami. Wykorzystaj fragment i znajomość całego utworu.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU

Analiza i interpretacja fragmentu

1. Pragnienie uczciwego życia, w zgodzie ze sobą. 2 pkt.
2. Konflikt między programem „minimalnym” Zenona i postawą minimalizmu życiowego (chce osiągnąć wiele). 2 pkt.
3. Tęsknota za wielkim światem. 2 pkt.
4. Świadomość „życia przed sobą” („to była na razie obowiązująca rzeczywistość”). 2 pkt.
5. Poczucie zniechęcenia i wewnętrzny niepokój bohatera (tożsamość pejzażu wewnętrznego z zewnętrznym). 2 pkt.
6. Konflikt światów – Paryż (miejsce studiów) i Boleborza (dom rodzinny). 2 pkt.
7. Myśl o powrocie do Paryża (Adela). 2 pkt.
8. Konflikt wewnętrzny – konieczność skorzystania z finansowego wsparcia Czechlińskiego (dokończenie studiów) i obrzydzenie do niego. 2 pkt.
9. Tworzenie własnej definicji moralności. 2 pkt.
10. Wniosek: Zenon jest świadomy kompromisów, na które będzie musiał w życiu pójść. 2 pkt.

Związek fragmentu z ideą utworu:

1. Nieuczciwość wobec żony – kontynuacja romansu z Justyną. 2 pkt.
2. Rosnące aspiracje bohatera – pragnienie kariery za wszelką cenę. 2 pkt.
3. Kariera błyskotliwa, ale krótka (nieudana prezydentura). 2 pkt.
4. Ostateczna przegrana – oskarżenie o wydanie rozkazu strzelania do robotników. 2 pkt.
5. Krytyka schematu życia rodziców i powtórzenie go. 2 pkt.
6. Stosunek Zenona do kobiet: niezdolność do przeżywania prawdziwego uczucia. 2 pkt.
7. Konformizm życiowy Zenona – współpraca z „Niwą”. 2 pkt.
8. Próba zrzucenia odpowiedzialności za kłopoty życiowe (sprawa Justyny) na Elżbietę. 2 pkt.
9. Poczucie klęski – życiowej przegranej. 2 pkt.
10. Decyzja o samobójstwie. 2 pkt.
11. Wniosek: Życie Zenona potoczyło się odwrotnie niż planował – popełnił błędy, których chciał uniknąć (interpretacja słów Elżbiety: „wszystko, czego nie chciałeś, jest teraz po tej samej stronie co ty”). 2 pkt.

Model nie narzuca porządku odpowiedzi

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 5 punktów, nie przyznajemy punktów częściowych)

- podporządkowana zamysłowi interpretacyjnemu, funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym 5 pkt.
- uporządkowana według przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części 3 pkt.
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna 1 pkt

III. STYL (maksymalnie 5 punktów, nie przyznajemy punktów częściowych)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka 5 pkt.
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka 3 pkt.
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe 1 pkt

IV. JĘZYK (maksymalnie 26 punktów, nie przyznajemy punktów częściowych)

- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia, rzadko pojawiające się błędy interpunkcyjne 26 pkt.
- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, sporadycznie pojawiające się błędy ortograficzne i interpunkcyjne 20 pkt.
- w większości poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, nieliczne usterki leksykalne oraz nieliczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne 14 pkt.
- wypowiedź komunikatywna, mimo że schematyczna składnia, stosunkowo nieliczne błędy fleksyjne, leksykalne i frazeologiczne oraz błędy ortograficzne i interpunkcyjne 8 pkt.
- schematyczna składnia; liczne błędy składniowe fleksyjne i leksykalne oraz ortograficzne i interpunkcyjne (przy zachowaniu komunikatywności wypowiedzi) 2 pkt.

V. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY (4-2-0 punktów)

TEMAT 2

W wypracowaniu na temat: Los artysty w państwie totalitarnym wykorzystaj załączony fragment *Mistrza i Małgorzaty* M. Bułhakowa i wnioski z interpretacji całej powieści.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU

Interpretacja fragmentu

1. Zinstytucjonalizowanie życia literackiego w Moskwie – Massolit. 2 pkt.
2. Budynek Massolitu: bogactwo, przepych, sala kolumnowa, taras. 2 pkt.
3. Wszechpanująca biurokracja (mnogość działów, sekcji, klubów). 2 pkt.
4. Kolejki (podkreślenie wielkiej ilości ludzi, borykających się z różnego rodzaju problemami). 2 pkt.
5. Problemy mieszkaniowe (nie mają ich tylko „szczególnie zasłużeni” i „szczególnie posłuszni”). 2 pkt.
6. Propaganda (plakat z jeźdźcem, trzymającym karabin – niewinny w formie, groźny w wymowie). 2 pkt.
7. Nagradzanie urlopami (ich długość zależna od długości utworów). 2 pkt.
8. Styl życia literatów obiektem zazdrości mieszkańców Moskwy. 2 pkt.
9. Legitymacja członkowska Massolitu obiektem marzeń każdego literata. 2 pkt.
10. Koncepcja sztuki podporządkowanej ideologii (służalczej). 2 pkt.
11. Liczne przykłady ironii, podkreślającej grozę świata przedstawionego (np. „Przed tymi drzwiami także była kolejka, ale nie przesadna, najwyżej sto pięćdziesiąt osób”). 2 pkt.

Interpretacja całej powieści

1. Przymusowa ateizacja społeczeństwa radzieckiego – przykład Berlioza (scena na Patriarszych Prudach). 2 pkt.
2. Problemy mieszkaniowe a uprzywilejowanie wybranych (gł. literatów). 2 pkt.
3. Aresztowania; znikanie ludzi bez wieści (dom na Sadowej). 2 pkt.
4. Karalne posiadanie waluty (aresztowanie Bosego). 2 pkt.
5. Wywożenie ludzi do kliniki psychiatrycznej prof. Strawińskiego. 2 pkt.
6. Zakłamanie, powszechna obłuda: zatracanie pierwotnych znaczeń słów – nowomowa (np. „jesiotr drugiej świeżości”). 2 pkt.
7. Łapówkarstwo (przykład prezesa spółdzielni mieszkaniowej – Bosego). 2 pkt.
8. Donosicielstwo (karę ponoszą obiekt donosu i donosiciel). 2 pkt.
9. Biurokracja (np. działalność spółdzielni mieszkaniowej). 2 pkt.
10. Inwigilacja (każda dziedzina życia poddana kontroli). 2 pkt.
11. Kontrola nad twórczością artystyczną (działalność cenzury). 2 pkt.
12. **Wniosek:** Tylko ci artyści, którzy zgadzają się służyć swą twórczością Partii, są uprzywilejowani. Życie reszty, podobnie jak całego społeczeństwa, poddane jest kontroli i różnym formom nacisku. 2 pkt.

Model nie narzuca porządku odpowiedzi

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 5 punktów, nie przyznajemy punktów częściowych)

- podporządkowana zamysłowi interpretacyjnemu, funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym 5 pkt.
- uporządkowana według przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części 3 pkt.
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna 1 pkt

III. STYL (maksymalnie 5 punktów, nie przyznajemy punktów częściowych)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka 5 pkt.
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka 3 pkt.
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe 1 pkt

IV. JĘZYK (maksymalnie 26 punktów, nie przyznajemy punktów częściowych)

- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia, rzadko pojawiające się błędy interpunkcyjne 26 pkt.
- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, sporadycznie pojawiające się błędy ortograficzne i interpunkcyjne 20 pkt.
- w większości poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, nieliczne usterki leksykalne oraz nieliczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne 14 pkt.
- wypowiedź komunikatywna, mimo że schematyczna składnia, stosunkowo nieliczne błędy fleksyjne, leksykalne i frazeologiczne oraz błędy ortograficzne i interpunkcyjne 8 pkt.
- schematyczna składnia; liczne błędy składniowe fleksyjne i leksykalne oraz ortograficzne i interpunkcyjne (przy zachowaniu komunikatywności wypowiedzi) 2 pkt.

V. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY (4-2-0 punktów)

ARKUSZ II

Pytanie 1 (punktacja 0 – 1)

Prawidłowa jest odpowiedź B.

Pytanie 2 (punktacja 0 – 2)

Chodzi o zacytowanie następującego fragmentu: „kolejne ich (historyków) pokolenia tylko pozornie zajmują się odległymi wiekami. W istocie zawsze piszą o czasach sobie współczesnych (...)”

Przyznajemy dwa punkty za podanie właściwego cytatu i posłużenie się w odpowiedzi cudzysłowem. Jeżeli uczeń pominie cudzysłów, przyznajemy jeden punkt.

Pytanie 3 (punktacja 0 – 2)

Trzy przykłady: czystki w ZSRR, inwazja Amerykanów w Zatoce Świń, wykrycie przez Amerykanów rakiet radzieckich na Kubie.

Przyznajemy dwa punkty za podanie trzech przykładów. Jeżeli uczeń poda dwa – jeden punkt. Za jeden przykład nie przyznajemy punktów.

Pytanie 4 (punktacja 0 – 2)

We współczesnym świecie strach ma związek z procesami globalizacji: nawet lokalne konflikty i niepokoje wywołują reperkusje na całym świecie. Dawniej strach pojmowano raczej w kategoriach religijno-eschatologicznych: ludzie obawiali się końca świata, Sądu Ostatecznego, czyśćca i piekła.

Przyznajemy dwa punkty za odpowiedź poprawną merytorycznie, pełną, uwzględniającą wszystkie z podanych wyżej elementów. Jeżeli odpowiedź jest niepełna, przyznajemy jeden punkt.

Pytanie 5 (punktacja 0 – 1)

Obraz końca świata i strach z tym związany jest głównym tematem Apokalipsy, ostatniej księgi Nowego Testamentu (lub Biblii).

Punkt przyznajemy za uzupełnienie dwóch miejsc w zdaniu. Za jedno uzupełnienie nie przyznajemy punktu.

Pytanie 6 (punktacja 0 – 2)

Dawniej ludzi tak bardzo przerażał koniec świata i piekło, że nawet dostojnik kościelny – kardynał Richelieu – zażądał od swojego spowiednika gwarancji, że nie trafi do piekła, jeśli wypowiada się i przyjmie komunię.

Przyznajemy dwa punkty za odpowiedź poprawną merytorycznie i pełną, uwzględniającą wszystkie z podanych wyżej elementów. Jeżeli odpowiedź jest niepełna, przyznajemy jeden punkt.

Pytanie 7 (punktacja 0 – 2)

Autor przywołał *Dekameron*, ponieważ historia opowiedziana przez Bocaccia odpowiada historycznej prawdzie o zachowaniu mieszkańców dawnej Europy, którzy w ten sposób chronili się przed epidemiami i zarazami.

Przyznajemy dwa punkty za spełnienie wymogu merytorycznej poprawności. Nie przyznajemy punktów częściowych.

Pytanie 8 (punktacja 0 – 2)

Miało to związek z wydarzeniami potopu szwedzkiego. Pałac na stosach czarownice i skazując na banicję braci polskich (arian), usiłowano przebłagać zagniewaną Opatrzność, której nie mogły podobać się upadek szlachty i potęgi państwa polskiego.

Przyznajemy dwa punkty za odpowiedź poprawną merytorycznie i pełną, uwzględniającą wszystkie z podanych wyżej elementów. Jeżeli odpowiedź jest niepełna, przyznajemy jeden punkt.

Pytanie 9 (punktacja 0 – 2)

Chodzi o następujące wyrażenia: wbrew utartym szablonom, zresztą, jednak, o tym, w ten sposób.

Przyznajemy dwa punkty za podanie pięciu wyrażen. Jeżeli uczeń poda mniej (cztery lub trzy), przyznajemy jeden punkt.

Pytanie 10 (punktacja 0 – 2)

Prawidłowa jest odpowiedź B.

Pytanie 11 (punktacja 0 – 2)

powietrze – epidemie (wojny bakteriologiczne)

głód – w Irlandii (na Ukrainie)

ogień – wielkie pożary lasów

wojna – wojna na Bałkanach

Przyznajemy dwa punkty za podanie czterech przykładów. Jeżeli uczeń poda trzy – jeden punkt. Za dwa przykłady lub jeden nie przyznajemy punktów.

Pytanie 12 (punktacja 0 – 2)

remedium – środek zaradczy, lekarstwo

reperkusja – następstwo, reakcja, oddźwięk

ekspansja – rozszerzanie się, rozprzestrzenianie

generacja – pokolenie

Przyznajemy dwa punkty za podanie czterech synonimów (po jednym do każdego pojęcia). Jeżeli uczeń poda trzy – jeden punkt. Za dwa synonimy lub jeden nie przyznajemy punktów.

Pytanie 13 (punktacja 0 – 2)

Myśl ta oznacza, że strach rodzi okrucieństwo; często stajemy się źli, okrutni, aby nie pokazać, że się boimy.

Przyznajemy dwa punkty za spełnienie wymogu merytorycznej poprawności. Nie przyznajemy punktów częściowych.

Pytanie 14 (punktacja 0 – 2)

Do napisania tego tekstu skłoniły autora wydarzenia w Ameryce z 11 września 2001 r. Janusz Tazbir podaje w trzecim akapicie tę datę, pisze o węgliku, kopertach z białym proszkiem, zagrożeniu wojną bakteriologiczną.

Przyznajemy dwa punkty za odpowiedź poprawną merytorycznie, uwzględniającą dwa elementy: wyjaśnienie genezy tekstu i uzasadnienie. Jeżeli uczeń poda tylko jeden element, przyznajemy jeden punkt.

Pytanie 15 (punktacja 0 – 2)

Informacjami są zdania A i B.

Przyznajemy dwa punkty za wskazanie dwóch zdań. Jeżeli uczeń wybierze tylko jedno, przyznajemy jeden punkt.

Pytanie 16 (punktacja 0 – 2)

Prawidłowa jest odpowiedź C.

Arkusz III

TEMAT 1

I. ROZWINIĘCIE TEMATU

A. Witold Gombrowicz: Dziennik 1953–1956

1. Określenie sytuacji:
 - a) odśpiewanie *Roty*, 3 punkty
 - b) odtąnczenie krakowiaka, 3 punkty
 - c) wystąpienie mówcy. 3 punkty
2. Posłużenie się, w odniesieniu do przedstawionej przez Gombrowicza sytuacji, pojęciem groteski. 3 punkty
3. Nazwanie powodu spotkania: krzepienie się i dodawanie sobie ducha (aluzja do Mickiewicza i Słowackiego) – polska patriotyczna powinność. 3 punkty
4. Wskazanie podstawy polskiej manii wielkości:
 - a) ojczyzna Szopena, Curie-Skłodowskiej, Mickiewicza, Słowackiego 3 punkty
 - b) Polska jako przedmurze chrześcijaństwa, 3 punkty
 - c) postępową Konstytucja 3 Maja. 3 punkty
5. Dostrzeżenie poniżania siebie przez Polaków uporczywym udowadnianiem własnej wielkości. 3 punkty
6. Wskazanie zarzutu o gloryfikację narodowej przeszłości (bezpodstawną), przy jednoczesnym braku refleksji o teraźniejszości i przyszłości. 3 punkty
7. Dostrzeżenie ukazania Polski jako zaścianka; prowincjonalizm; Polacy – *ubodzy krewni świata*. 3 punkty
8. Ocena Polaków: (3 punkty za przynajmniej trzy cechy) 3 punkty
 - a) zniewoleni duchowo,
 - b) brak im umiaru,
 - c) niedojrzali,
 - d) naiwni,
 - e) o ograniczonych horyzontach,
 - f) małostkowi,
 - g) z niskim poczuciem własnej wartości.
9. **Wniosek:** Gombrowicz polemizuje z tradycyjnym pojęciem polskości, mającym swe źródła w wielkiej literaturze romantycznej. Zdaniem pisarza ukształtowane przez tę literaturę mity, poprzez ich wielką siłę oddziaływania, wpoili Polakom przekonanie o własnej wyjątkowości i lepszości w stosunku do innych narodów. 3 punkty

B. Stanisław Dygat: Jezioro Bodeńskie

1. Zwrócenie uwagi na czas powstania utworu: rok 1946 (bezpośrednio po II wojnie światowej). 3 punkty
2. Określenie sytuacji: *blahe zaloty* gł. bohatera do Suzanne – Francuzki, zainteresowanej Polską. 3 punkty
3. Zwrócenie uwagi na idealistyczny obraz Polski wykreowany przez literaturę romantyczną: *kraj romantycznej fantazji, miłości i poświęcenia, wiary w piękno i wolność, walki ze złem i szpetotą, kraj rozległych krajobrazów i rozległych przestrzeni duszy*. 3 punkty
4. Dostrzeżenie posługiwania się przez bohatera słownictwem wysokim i patetycznym przy jednoczesnym buncie wobec *konopnickich słów*. 3 punkty
5. Zwrócenie uwagi na lekturę tekstów, w których znalazły swój wyraz: koncepcja romantycznej miłości (*Do *** Na Alpach w Splügen 1829*, sonety odeskie: *Do Laury* i *Pożegnanie*) i polskiego patriotyzmu (*Do Matki Polki*). 3 punkty
6. Nazwanie wywołanego lekturą wspomnienia dzieciństwa, domu rodzinnego, najbliższych. 3 punkty
7. Dostrzeżenie nieoczekiwanego dla samego bohatera wielkie wzruszenie (*serce skacze mi do gardła, ogarnia mnie gorączka*). 3 punkty
8. Konstatacja, że literatura romantyczna jest ważną częścią polskiej tradycji narodowej (*wszystko znane, swoje*). 3 punkty
9. Uwaga o budzeniu przez romantyczną literaturę sumienia patriotycznego. 3 punkty
10. **Wniosek 1:** Bohater powieści (porte parole autora), początkowo krytycznie i z dystansem podchodzący do dziedzictwa romantycznego, nie potrafi oprzeć się wzruszeniu, jakie wywołuje w nim lektura romantycznych arcydzieł. 3 punkty
11. **Wniosek 2:** Bohater nie umie zracjonalizować swojego wzruszenia, daje się uwieść romantycznej literaturze, widząc w niej źródło tej tradycji, w której został wychowany i ukształtowany jako człowiek. 3 punkty

Model nie narzuca porządku odpowiedzi. Przyznając punkty, nie wymagamy cytatów ani tytułów tekstów, które model zawiera.

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 10 punktów, nie przyznajemy punktów częściowych)

- podporządkowana zamysłowi interpretacyjnemu, funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym 10 pkt.
- uporządkowana według przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części 5 pkt.

III. STYL (maksymalnie 10 punktów, nie przyznajemy punktów częściowych)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka 10 pkt.
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka 5 pkt.

IV. JĘZYK (maksymalnie 21 punktów, nie przyznajemy punktów częściowych)

- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia, rzadko pojawiające się błędy interpunkcyjne 21 pkt.
- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, sporadycznie pojawiające się błędy ortograficzne i interpunkcyjne 10 pkt.
- w większości poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, nieliczne usterki leksykalne oraz nieliczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne 5 pkt.

V. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY (8-6-4-2-0 punktów)

TEMAT 2:

Wisława Szymborska: *Nienawiść*

I. ROZWINIĘCIE TEMATU

1. Nazwanie rodzaju liryki: liryka zwrotu do adresata (*spójrzcie*), z którym podmiot liryczny się utożsamia (*nie okłamujmy się*). 3 punkty
2. Liczne pytania retoryczne (np. *Od kiedy to braterstwo może liczyć na tłumy?*) wskazują na mowę, przemówienie (perswazyjny charakter wypowiedzi). 3 punkty
3. Dostrzeżenie zabiegu personifikacji nienawiści: np. *lekko bierze wysokie przeszkody, sprawna, dobrze się trzyma*. 3 punkty
4. Dostrzeżenie swoistości i oryginalności języka poetyckiego:
 - a) wzajemne przenikanie się poetyckości i potoczności, 3 punkty
 - b) zamierzona oszczędność środków wyrazu, 3 punkty
 - c) rozbijanie utrwalonych w języku związków frazeologicznych; deleksykalizacja; odświeżanie znaczeń. 3 punkty
5. Dostrzeżenie swoistości i oryginalności języka poetyckiego:
 - a) podmiot, adresat, sytuacja liryczna, monolog liryczny, 3 punkty
 - b) autorefleksja, dystans, puenta, 3 punkty
 - c) ironia, 3 punkty
 - d) frazeologizm, personifikacja, dominanta kompozycyjna. 3 punkty
6. Funkcjonalne i poprawne stosowanie podstawowych pojęć z zakresu teorii literatury:
 - a) podmiot, adresat, sytuacja liryczna, monolog liryczny, 3 punkty
 - b) autorefleksja, dystans, puenta, 3 punkty
 - c) frazeologizm, personifikacja, dominanta kompozycyjna. 3 punkty
7. Określenie tematu refleksji podmiotu lirycznego:
 - a) nienawiść wpisana w całość dziejów ludzkości, 3 punkty
 - b) obszary objawiania się nienawiści: religia, państwo, 3 punkty
 - c) człowiek i jego miejsce w historii, 3 punkty
 - d) powód refleksji: kończący się wiek (*nasze stulecie*), 3 punkty
 - e) kontekst historyczny: wojna, totalitaryzm. 3 punkty
8. Budowanie refleksji o charakterze uogólniającym:
 - a) negatywna ocena zakońzonego niedawno stulecia, 3 punkty
 - b) dominacja uczuć negatywnych nad pozytywnymi, 3 punkty
 - c) potrzeba refleksji, którą rodzi postawa sceptyczna, 3 punkty
 - d) projekcja przyszłości: pesymistyczna. 3 punkty
9. Wykazanie świadomej postawy odbiorczej:
 - a) wpisanie wiersza w kontekst twórczości poetki, 3 punkty
 - b) interpretacja tytułu tomu poetyckiego, z którego wiersz pochodzi, 3 punkty
 - c) określenie czasu powstania tekstu i jego związku z sytuacją historyczną, 3 punkty
 - d) precyzowanie zakresu poszukiwań; stawianie i weryfikacja hipotez interpretacyjnych. 3 punkty

Model nie narzuca porządku odpowiedzi

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 10 punktów, nie przyznajemy punktów częściowych)

- podporządkowana zamysłowi interpretacyjnemu, funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym 10 pkt.
- uporządkowana według przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części 5 pkt.

III. STYL (maksymalnie 10 punktów, nie przyznajemy punktów częściowych)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka 10 pkt.
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka 5 pkt.

IV. JĘZYK (maksymalnie 21 punktów, nie przyznajemy punktów częściowych)

- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia, rzadko pojawiające się błędy interpunkcyjne 21 pkt.
- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, sporadycznie pojawiające się błędy ortograficzne i interpunkcyjne 10 pkt.
- w większości poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, nieliczne usterki leksykalne oraz nieliczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne 5 pkt.

V. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY (8-6-4-2-0 punktów)